

Jaarrekening 2018

**NATUUR
& MILIEU**

Natuur & Milieu
Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht

Inhoudsopgave

1	Balans per 31 december 2018	3
2	Staat van baten en lasten over het boekjaar 2018	4
3	Kasstroomoverzicht	5
4	Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling	6
5	Toelichting op de balans per 31 december 2018	9
6	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018	13
7	Specificatie en verdeling kosten naar bestemming	17
8	Toelichting verdeling kosten naar bestemming	18
9	Overige gegevens	
	Vaststelling en goedkeuring	19
	Resultaatbestemming	19
	Gebeurtenissen na balansdatum	19
	Bijlage: Begroting 2019	20

1. Balans per 31 december 2018

Na verwerking resultaatbestemming

		31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA	ref.		
Immateriële vaste activa	5.1	36.511	57.418
Materiële vaste activa	5.2	345.166	409.821
Vorderingen en overlopende activa	5.3	3.073.199	3.240.166
Effecten	5.4	154.013	166.789
Liquide middelen	5.5	3.575.602	3.113.268
		6.802.814	6.520.223
Totaal		7.184.491	6.987.462
PASSIVA			
Reserves en fondsen	5.6		
- Reserves			
. Continuïteitsreserve		4.081.243	3.463.173
. Bestemmingsreserves		421.848	372.746
		4.503.092	3.835.919
. Bestemmingsfondsen		5.389	30.862
		4.508.481	3.866.781
Kortlopende schulden	5.7	2.676.011	3.120.681
Totaal		7.184.491	6.987.462

2. Staat van baten en lasten

		Werkelijk 2018	Begroot 2018	Werkelijk 2017
Baten:				
- Baten van particulieren	6.1	775.110	300.000	362.734
- Baten van bedrijven	6.2	1.278.981	1.776.857	1.296.307
- Baten van loterijorganisaties	6.3	2.306.033	2.270.440	2.269.844
- Baten van subsidies van overheden	6.4	101.121	240.256	372.665
- Overige baten van overheden	6.5	349.170	144.143	248.297
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	6.6	746.408	241.600	941.077
Som van de geworven baten		5.556.823	4.973.296	5.490.924
- Baten als tegenprestatie producten en/of diensten	6.7	135.192	108.468	144.204
- Overige baten	6.8	-	-	-
Som van de baten		5.692.015	5.081.764	5.635.128
Lasten:				
Besteed aan doelstellingen				
- Campagnes	7	1.656.257	1.674.407	2.078.333
- Programma's (Voedsel, Energie en Mobiliteit)		2.351.091	2.217.545	2.717.216
- Overige		428.356	632.382	523.095
		4.435.703	4.524.333	5.318.644
Wervingskosten	6.10	124.268	140.252	129.954
Beheer en administratie	6.11	501.910	422.179	495.537
Som van de lasten		5.061.882	5.086.764	5.944.135
Saldo voor financiële baten en lasten		630.134	5.000-	-309.007
- Saldo financiële baten en lasten	6.12	24.342	5.000	7.399-
Saldo van baten en lasten				
Saldo van baten en lasten		654.476	-	-316.405
Resultaat bestemming				
Toevoeging/ontrekking aan:				
- Continuïteitsreserve		618.071	-	233.530-
- Bestemmingsreserves				
<i>Dotatie Reserve Ziekteverzuim</i>		85.000	-	-
<i>Onttrekking Bestemmingsreserve projecten</i>		39.122-	-	101.022-
<i>Bestemmingsreserve Zeekracht</i>		-	-	-
<i>Bestemmingsreserve nog af te wikkelen nalatenschappen</i>		16.000	-	-
- Bestemmingsfondsen				
<i>Onttrekking Donateursbaten Zeekracht</i>		25.473-	-	18.147

3. Kasstroomoverzicht (volgens de indirecte methode)

(De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de toelichting)

Bedragen * € 1.000

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat	654	316-
Aanpassingen voor:		-
- Afschrijvingen	161	195
- Veranderingen in werkkapitaal		
- Kortlopende vorderingen (1)	167	41
- Kortlopende schulden (2)	35	109
- Nog te besteden projectgelden	<u>480-</u>	<u>1.269</u>
	278-	1.419
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>538</u>	<u>1.297</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	538	1.297
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	<u>76-</u>	<u>448-</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	76-	448-
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing leningen o/g	-	-
Toename/Afname geldmiddelen	<u>462</u>	<u>850</u>
Liquide middelen per 1 januari	3.113	2.263
Netto toename/afname	462	850
Liquide middelen per 31 december	<u>3.576</u>	<u>3.113</u>

Toelichtingen (zie voor de cijfers de toelichting op de balans)

	31-12	01-01
<i>1. Kortlopende vorderingen</i>		
Te vorderen opbrengsten	694	524
Debiteuren	282	849
Overigen	<u>2.097</u>	<u>1.867</u>
	<u>3.073</u>	<u>3.240</u>

2. Kortlopende schulden

Crediteuren	318	339
Belastingen en premies sv	180	184
Overige schulden	<u>1.125</u>	<u>1.066</u>
	<u>1.624</u>	<u>1.588</u>

4. Grondslagen voor waardering en van resultaatbepaling

Algemeen

Natuur & Milieu is gevestigd aan de Arthur van Schendelstraat 600, 3511 MJ te Utrecht.

De statutaire doelstelling van de stichting is:

"Het leveren van een herkenbare bijdrage aan een duurzame samenleving, nationaal en internationaal. Daarbij zet de stichting zich in voor de ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling (een schoon milieu voor huidige en toekomstige generaties, een rijke natuur en een divers landschap) met oog voor de sociale en economische aspecten ervan en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords. Het maken van winst wordt niet beoogd." De statuten van de stichting zijn voor het laatst gewijzigd op 20 november 2014.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, waarbij vreemde valuta direct zijn verantwoord tegen de koersen, waartegen zij zijn ver- of gekocht. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest of belegging zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Onder de investeringen in materiële vaste activa zijn alleen de investeringen opgenomen waarvoor in het lopende boekjaar geldmiddelen zijn opgeofferd.

Transacties waarbij geen in- of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder waardestijging beleggingen en financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie van Natuur & Milieu zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het vereiste inzicht noodzakelijk is zijn de aard van de oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Grondslagen voor waardering activa en passiva

Algemeen

Als houder, sinds 2003, van het CBF-Keur is de jaarrekening van Natuur & Milieu ingericht conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor Fondsenwervende organisaties (Richtlijn 650).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Indien noodzakelijk wordt op vorderingen een voorziening in mindering gebracht voor oninbaarheid.

Materiële vaste activa

De bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen gebaseerd op de economische levensduur. Voor meubilair is de economische levensduur gesteld op 5 jaar, voor automatiseringsapparatuur en ontwikkelde software op 3 jaar, en voor interne verbouwingen op 5 jaar.

De Stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

In zoverre wordt vastgesteld dat een bedrijfsmiddel niet langer economisch rendabel is, wordt dit bedrijfsmiddel door middel van een extra afschrijving tot op nihil afgeschreven.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Vorderingen hebben een looptijd van korter dan 1 jaar, tenzij expliciet anders is vermeld in de betreffende toelichting.

Effecten

De participaties zijn gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum opgegeven door de bewaarder van het participatieregister ANT Custody. Op- en afwaarderingen muteren in het eigen vermogen in de reserve waardeverschillen beleggingen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas-, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Reserves en fondsen

Het eigen vermogen van de Stichting wordt ingedeeld in diverse reserves. Jaarlijks wordt het resultaat door het bestuur bestemd. De stichting heeft een continuïteitsreserve gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat zij ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. In de bestemmingsreserve is een reserve donateursbaten opgenomen voor gelden die bestemd zijn voor projecten die over het jaar heen lopen. Als gevolg van een stelselwijziging is in 2013 een bestemmingsreserve gevormd voor de reguliere opbrengsten van de Nationale Postcode Loterij gelden in doorlopende projecten. De reserve Ziekteverzuim is gevormd voor het afdekken van financiële risico's met betrekking tot langdurig ziekteverzuim. De reserve Zeekracht en waardeverschillen beleggingen hebben beiden betrekking op de participaties meewind. Voor de baten van de donateurs Zeekracht is een bestemmingsfonds opgenomen. De reserve nog af te wikkelen nalatenschappen is gevormd voor nalatenschappen met zuiver vruchtgebruik.

Schulden en overige passiva

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij de eerste verwerking opgenomen.

Operationele leasing

Bij de Stichting kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan het eigendom verbonden zijn, niet bij de Stichting liggen. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen van resultaatbepaling

De baten uit eigen fondsenwerving zijn projectgerelateerde baten met een contractueel vastgelegde bestemming en op te leveren prestaties. De betreffende baten en lasten worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar waarop deze betrekking hebben.

Dit gebeurt conform de 'percentage of completion methode' van de tot de rapportagedatum verrichte prestaties ten behoeve van het project. De bepaling van het % gereed vindt plaats op basis van de tot de rapportagedatum gemaakte projectlasten in verhouding tot de geschatte totale projectlasten.

Een positief resultaat op een project wordt pas bij realisatie genomen; een negatief resultaat op projecten wordt genomen indien voorzien.

De opbrengsten van de Nationale Postcode Loterij worden in totaliteit ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in het jaar waar de baten betrekking op hebben. Nalatenschappen worden verwerkt in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar te schatten is. De in het resultaat vrijgevallen baten worden aan de daartoe gevormde bestemmingsreserve toegevoegd.

Subsidies van overheden worden eerst gepassiveerd en komen ten gunste van het resultaat naar gelang de gesubsidieerde lasten zich voordoen.

Baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De kosten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop zij betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Natuur & Milieu heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering.

De pensioenregeling is ondergebracht bij de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw (BPL).

De stichting is uitsluitend verplicht tot betaling van de vastgestelde premies. De te betalen premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. De stichting heeft geen verplichting tot het verrichten van bijstortingen in het fonds, anders dan het betalen van toekomstige hogere premies.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikname afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging van de toekomstige gebruiksduur plaatsvindt, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en - verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Toelichting op de specificatie en verdeling kosten naar bestemming (7)

De toerekeningssystematiek van de lastenverdeling is gebaseerd op daadwerkelijk gerealiseerde declarabele uren en personele omzet binnen de doelstellingen.

De lasten op de verdeelstaat worden als volgt aan de activiteiten toegerekend:

- De kosten van Publiciteit en Communicatie worden verdeeld over de doelstellingen aan de hand van het gemiddelde aantal fte's.

- De salariskosten van uitvoerende medewerkers worden toegekend op basis van de gerealiseerde declarabele uren en het gemiddelde aantal fte's op maandbasis.

De kosten van ondersteunende medewerkers worden, voor zover er een rechtsteeks verband is, gedeeltelijk toegerekend aan de doelstellingen.

- De overige personele kosten, huisvestingskosten, bureaustkosten, organisatiekosten, algemene kosten en afschrijvingen worden verdeeld aan de hand van het gemiddeld aantal fte's per doelstelling/activiteit. Waar mogelijk worden kosten direct toegerekend.

- Materiële projectkosten zijn kosten gemaakt binnen de thema's ten bate van een specifiek project. Deze kosten zijn dan ook direct aan de doelstellingen toe te rekenen.

5. Toelichting op de balans per 31 december 2018

5.1 Immateriële vaste activa

	Software
Stand per 1 januari 2018	
Aanschafwaarde	161.789
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>104.371</u>
Boekwaarde per 1 januari 2018	<u><u>57.418</u></u>
Mutaties	
Investerings	26.578
In gebruik genomen Software	-
Desinvesteringen	-
Afschrijvingen	47.485
Afschrijvingen desinvesteringen	-
Stand per 31 december 2018	
Aanschafwaarde	188.367
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>151.856</u>
Boekwaarde per 31 december 2018	<u><u>36.511</u></u>
Afschrijvingspercentages	33,3%

Immateriële vaste activa betreft de softwareontwikkeling van het project- en urenregistratiesysteem.

5.2 Materiële vaste activa

	Meubilair en inrichting	Automati- sering	Verbouwingen	TOTAAL
Stand per 1 januari 2018				
Aanschafwaarde	154.329	112.656	320.538	587.523
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>38.177</u>	<u>102.270</u>	<u>37.255</u>	<u>177.702</u>
Boekwaarde per 1 januari 2018	<u><u>116.152</u></u>	<u><u>10.387</u></u>	<u><u>283.283</u></u>	<u><u>409.821</u></u>
Mutaties				
Investerings	811	52.205	3.850-	49.166
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	29.019	20.951	63.851	113.821
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-
Stand per 31 december 2018				
Aanschafwaarde	155.140	164.861	316.688	636.688
Cum. waardeverm. en afschrijv.	<u>67.196</u>	<u>123.221</u>	<u>101.106</u>	<u>291.523</u>
Boekwaarde per 31 december 2018	<u><u>87.944</u></u>	<u><u>41.641</u></u>	<u><u>215.582</u></u>	<u><u>345.166</u></u>
Afschrijvingspercentages	20,0%	33,3%	20,0%	

5.3 Vorderingen

De post kan als volgt worden toegelicht:

	2018	2017
Debiteuren	282.390	849.148
Nog te ontvangen Nationale Postcode Loterij gelden	1.800.000	1.800.000
Te ontvangen opbrengsten (1)	694.271	523.573
Te ontvangen nalatenschappen	216.000	-
Nog te ontvangen rente	1.722	5.422
Overige vorderingen (2)	78.815	62.024
	<u><u>3.073.199</u></u>	<u><u>3.240.166</u></u>

Ultimo 2018 zijn alle vorderingen op oninbaarheid beoordeeld. Er is geen voorziening getroffen.

(1) In de post te ontvangen opbrengsten zijn de opbrengsten en subsidies opgenomen die contractueel zijn toegekend en conform betaalschema nog gefactureerd mogen worden.

(2) De post overige vorderingen bestaat uit vorderingen op zusterorganisaties voor vooruitbetaalde NS abonnementen.

Het verloop van de voorziening op debiteuren kan als volgt worden weergegeven:

	2018	2017
Stand per 1 januari	19.038	10.000
Bij: toevoeging	-	19.038
Af: Afboeking t.l.v. de voorziening	<u>19.038-</u>	<u>10.000-</u>
Stand per 31 december	<u><u>-</u></u>	<u><u>19.038</u></u>

5.4 Effecten

Ultimo 2010 is besloten niet langer beleggingen aan te houden in de vorm van aandelen of obligaties.

Daarop is in 2012 een uitzondering gemaakt.

In dat jaar is in vervolg op de afspraken met het voormalig bestuur van de Coöperatie Club Zeekracht UA als invulling op de doelstelling van haar bestemmingsreserve door Natuur & Milieu een investering gedaan in participaties Meewind.

In 2015 heeft een switch plaatsgevonden in de verdeling van de participaties. De portefeuille bestaat uit 87,9582 participaties Zeewind bestaande Parken en 21,9896 participaties Zeewind Nieuwe Parken.

Waardering van deze participaties vindt plaats tegen actuele waarde.

	2018	2017
Stand per 1 januari	166.789	154.996
Aangeschaft in het boekjaar	-	-
Verkocht in het boekjaar	-	-
Waardeverandering van beleggingen	<u>12.776-</u>	<u>11.793</u>
Stand per 31 december	<u><u>154.013</u></u>	<u><u>166.789</u></u>
% van de Continuïteitsreserve	3,8%	4,8%

De effecten staan ter vrije beschikking van de Stichting.

5.5 Liquide middelen

	2018	2017
Stand per 1 januari	3.113.268	2.263.200
Mutaties boekjaar	462.334	850.068
Stand per 31 december	<u><u>3.575.602</u></u>	<u><u>3.113.268</u></u>

Hieronder zijn opgenomen de direct opeisbare gelden bij bank- en giro-instellingen.

Betalingsverkeer loopt via de rekening bij de Rabobank. Daarnaast zijn er rekeningen bij de Triodos, ABN AMRO en ASN Bank. De Rabobank heeft een garantie afgegeven ten bate van de verhuurder van de Arthur van Schendelstraat 600 groot € 61.895,93. Deze garantie heeft als onderpand een depositorekening bij de Rabobank van dezelfde omvang als de garantie. De overige liquide middelen zijn allen ter vrije beschikking van de Stichting.

5.6 Reserves en fondsen

Continuïteitsreserve	2018	2017
Stand per 1 januari	3.463.173	3.696.703
Cumulatief effect stelselwijziging	-	-
Mutatie n.a.v. resultaatverdeling	618.071	233.530-
Stand per 31 december	<u><u>4.081.243</u></u>	<u><u>3.463.173</u></u>

Het beleid van de stichting ten aanzien van de functie en gewenste hoogte van de reserves en fondsen is in 2017 aangepast en vastgesteld. De gewenste hoogte van de continuïteitsreserve is 4,0 mln. Hiermee kan N&M een jaar lang aan de vaste verplichtingen voldoen. Daarnaast is een analyse opgesteld waarin de huidige risico's financieel in kaart zijn gebracht. Deze zijn gelijk aan de gewenste hoogte van de continuïteitsreserve. Met dit beleid blijft de organisatie ruimschoots binnen de door de GDN opgestelde richtlijn 'Reserves Goede Doelen' waarbij de aan te houden continuïteitsreserve maximaal 1,5 maal de kosten van de werkorganisatie bedraagt.

Bestemmingsreserves

<i>Doorlopende projecten:</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	65.958	166.980
Bestemming resultaat	39.122-	101.022-
Stand per 31 december	<u><u>26.836</u></u>	<u><u>65.958</u></u>

Veel projecten lopen over het kalenderjaar heen. Financiering wordt bij het begin van een project voor de gehele looptijd begroot. Dit heeft tot gevolg dat er aan het einde van een jaar financiering (in dit geval gelden van de postcodeloterij) op lopende projecten is bestemd waarvoor nog geen kosten zijn gemaakt. Omdat deze kosten wel gemaakt zullen gaan worden voor deze projecten is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd.

<i>Ziekteverzuim:</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	140.000	140.000
Bestemming resultaat	85.000	-
Stand per 31 december	<u>225.000</u>	<u>140.000</u>

De reserve kan worden ingezet om de kosten van vervanging van langdurig zieken te financieren, zodat de organisatie haar ambitie kan blijven waarmaken.

De gewenste omvang van de reserve moet het mogelijk maken 3 langdurig zieken (tegen een gemiddeld salaris van € 75.000) gedurende een jaar te vervangen.

<i>Zeekracht:</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	130.000	130.000
Bestemming resultaat	-	-
Stand per 31 december	<u>130.000</u>	<u>130.000</u>

Deze reserve is gevormd om tekorten binnen het project Zeekracht mee te dekken en om, indien de toekomstige herwaarderingsreserve niet toereikend blijkt te zijn, waardevermindering van de participaties Meewind mee op te vangen.

<i>Reserve waardeverschillen beleggingen</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	36.788	24.996
Dotatie/Onttrekking	12.776-	11.792
Stand per 31 december	<u>24.012</u>	<u>36.788</u>

De reserve waardeverschillen beleggingen is in 2013 gevormd ter beheersing van het risico van waardeverschillen van de participaties Meewind. De herwaardering door ANT van de intrinsieke waarde van de participaties is per 31/12/2018 aan deze reserve toegevoegd.

<i>Reserve nog af te wikkelen nalatenschappen</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	-	-
Bestemming resultaat	16.000	-
Stand per 31 december	<u>16.000</u>	<u>-</u>

De bestemmingsreserve nog af te wikkelen nalatenschappen is gevormd voor een nalatenschap met zuiver vruchtgebruik.

Totaal bestemmingsreserves:	<u>421.848</u>	<u>372.746</u>
------------------------------------	----------------	----------------

Bestemmingsfondsen

<i>Bestemmingsfonds Donaties Zeekracht</i>	2018	2017
Stand per 1 januari	30.862	12.715
Bestemming resultaat	25.473-	18.147
Stand per 31 december	<u>5.389</u>	<u>30.862</u>

Wanneer door derden aan een deel van de middelen een specifieke besteding is gegeven dient dit deel aangemerkt te worden als bestemmingsfonds.

In 2013 is een bestemmingsfonds gevormd voor donateursbaten Vrienden van Zeekracht die ingezet kan worden voor het realiseren van projecten met betrekking op wind op zee.

5.7 Schulden korter dan 1 jaar

<i>Belastingen en premies sociale verzekeringen</i>	2018	2017
Loonbelasting	97.838	70.531
BTW	82.552	113.128
Totaal belastingen en premies sociale verzekeringen	<u>180.390</u>	<u>183.659</u>
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>		
Crediteuren	317.653	338.949
Nog te besteden projectgelden (1)	1.052.509	1.532.373
Te betalen oude verlofrechten	92.422	108.240
Nog te betalen pensioenpremies (2)	58.626	73.804
Vooruitontvangen bedragen	191.322	0
Nog te betalen salariskosten (vakantiegeld)	87.880	104.937
Ontvangen borggelden inwonende organisaties	7.428	7.428
Overige schulden (3)	<u>687.781</u>	<u>771.291</u>
	<u>2.495.621</u>	<u>2.937.022</u>
Totaal schulden korter dan 1 jaar	<u>2.676.011</u>	<u>3.120.681</u>

(1) De hier vermelde bedragen betreffen zowel vooruitontvangen projectgelden als toezeggingen waarvan de realisatie in 2018 of later plaatsvindt. In dit saldo is € 470k aan extra gelden trekking Nationale Postcode Loterij opgenomen voor project Nederland Zoemt.

(2) De pensioenpremies betreffen de nog te betalen openstaande nota's aan het BPL.

(3) De overige schulden bestaan uit vooruitgefactureerde bedragen (o.a. huur) en nog te betalen bedragen (o.a. Investeringsbijdrage nieuwe pand, accountantskosten en eenmalige uitkeringen).

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

<u>Huurcontracten:</u>	looptijd tot	Korter dan 1 jaar	Tussen 1-5 jaar	Langer dan 5 jaar
Plein 8D, Den Haag	30-9-2019	14.297		
Arthur van Schendelstraat 600, Utrecht	1-4-2027	<u>259.232</u>	<u>1.036.929</u>	<u>842.505</u>
		<u>273.529</u>	<u>1.036.929</u>	<u>842.505</u>

Per 1 juli 2017 is een nieuw pand aan de Arthur van Schendelstraat betrokken.

Het huurcontract is aangegaan voor een periode van 10 jaar.

Per 1 oktober 2017 is het pand aan Plein 8D te Den Haag betrokken.

De opzegtermijn van het huurcontract van Plein 8D in Den Haag bedraagt ten minste 6 maanden.

<u>Leasecontracten:</u>	looptijd tot	Huur op jaarbasis
		2018
Printers	31-12-2019	<u>30.000</u>

Het leasecontract is aangegaan voor een periode van 60 maanden en wordt op kwartaal basis betaald.

Erfenissen en legaten:

In 2017 is Natuur & Milieu in bezit gekomen van 1/9 gedeelte van een erfenis die belast is met vruchtgebruik. De waarde van het Legaat is niet bekend gemaakt.

Stichting de Noordzee

Natuur en Milieu is met Stichting de Noordzee per 1 januari 2016 een samenwerkingsverband aangegaan.

Deze overeenkomst is verlengd t/m 31 december 2020 en heeft als doel om samen te werken zodat extern meer verschil gemaakt kan worden en door samenwerking in de bedrijfsvoering en facilitaire zaken de efficiency te verhogen en de kosten te verlagen.

CO2-emissie

De totale CO2-emissie van Natuur & Milieu over 2016 bedroeg 20 ton. In juni 2017 hebben wij een nieuw duurzamer pand betreden. Aangezien Natuur & Milieu van de beheerder nog geen zicht heeft gekregen op het verbruik in 2018 is ervoor gekozen om dezelfde hoogte van CO2 uitstoot uit ons oude pand aan te houden en dit te compenseren. Natuur en Milieu probeert deze emissie te mitigeren en compenseert de emissie door de aankoop van Fairtrade Carbon Credits van FairClimateFund.

6. Toelichting op de staat van baten en lasten over 2018

BATEN

6.1 Baten van particulieren:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
<u>Baten particulieren:</u>			
- Donaties en giften	455.281	300.000	311.079
- Nalatenschappen	319.829	-	51.655
Totaal baten particulieren	775.110	300.000	362.734

Toelichting Baten particulieren:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
<i>- Donaties</i>			
Donatiebedrag N&M	422.250	265.000	277.933
Donatiebedrag Zeekracht	33.031	35.000	33.146
Totaal donatiebedrag	455.281	300.000	311.079
Aantal ontvangen donaties	18.255		16.888
Gemiddeld ontvangen bedrag	25		18

- In Kind bijdrage projecten

Onder "in kind" bijdragen worden niet financiële bijdragen aan projecten verstaan, bijvoorbeeld in de vorm van producten of uren die "om niet" worden verstrekt. De fysieke bijdragen zijn gewaardeerd zowel aan de batenkant als aan de lastenkant (materiële lasten). De in kind bijdragen 2018 zijn verantwoord onder desbetreffende partnerbaten.

6.2 Baten van bedrijven:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Het bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:			
ASN Bank	214.752		116.908
Volksbank	181.364		116.179
Nederlandse Gasunie	119.458		29.421
Greenchoice	97.820		135.357
Jumbo Supermarkten	90.833		316.294
Stedin	72.952		53.460
Nederland Isoleert	54.100		76.989
Isolatiebedrijf Pluimers	51.995		5.000
Albert Heijn	46.610		17.702
Liander / Alliander	44.939		67.723
Tennet	37.600		68.735
Van Oord	35.575		-
Vodafone Libertel	33.916		-
Pitpoint	31.633		30.646
Overig	165.434		261.893
Totaal	1.278.981	1.776.857	1.296.307

De baten bedrijven blijven € 500k achter op de begroting. Dit wordt gecompenseerd door hogere baten van andere organisaties zonder winststreven.

6.3 Baten van Loterijorganisaties:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
<u>Baten Nationale Postcode Loterij</u>			
Jaarlijkse bijdrage	1.800.000	1.800.000	1.800.000
Reguliere baten Nationale Postcode Loterij	1.800.000	1.800.000	1.800.000
Saldo 1 januari doorlopende projecten extra trekking	976.156	-	-
Toekenning Nederland Zoemt	-		1.446.000
Saldo 31 december doorlopende projecten extra trekking	470.123	-	976.156
Baten projectgelden extra trekkingen NPL	506.033	470.440	469.844
Totaal baten Loterijorganisaties	2.306.033	2.270.440	2.269.844

Tussen de Stichting Nationale Postcode Loterij en Natuur & Milieu is in 1996 een vijfjarige overeenkomst gesloten, waarin is bepaald dat Natuur & Milieu als beneficiënt zal delen in de opbrengst van de loterij. Deze overeenkomst is, net als in voorgaande jaren, in 2015 met vijf jaar verlengd tot 2021. De jaarlijkse bijdrage voor 2018 is vastgesteld op € 1.800.000.

Bijdrage projectgelden extra trekkingen NPL:

De projectgelden extra trekking betreft het project Nederland Zoemt. Dit is een project van LandschappenNL, Naturalis, IVN en N&M. Gezamenlijk is € 1.446.000 ontvangen van de Nationale Postcode Loterij.

6.4 Baten van subsidies van overheden:

Opbrengsten die toe te rekenen zijn aan het lopend boekjaar zijn als volgt te verdelen:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Ministerie van I&M	67.639		299.987
RvO (EZ)	30.726		14.774
Gemeente Utrecht	2.756		57.904
Totaal	101.121	240.256	372.665

De baten in 2018 zijn lager dan de realisatie 2017 doordat een tweetal grote projecten voor het ministerie van I&M afgerond zijn in 2017. De ontvangen subsidies zijn project gerelateerd. Er worden geen structurele subsidies ontvangen.

6.5 Overige baten van overheden:

Opbrengsten die toe te rekenen zijn aan het lopend boekjaar zijn als volgt te verdelen:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Ministerie van I&M	116.273		178.494
RvO (EZ)	112.903		8.409
Overige	119.993		61.394
Totaal	349.170	144.143	248.297

6.6 Baten van andere organisaties zonder winststreven:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
<u>Baten andere organisaties zonder winststreven</u>			
European Climate Foundation (ECF)	197.633		112.513
Adessium Foundation	158.433		56.599
Stichting Oxfam Novib	65.313		66.179
LandschappenNL *	43.751		19.119
Greenpeace *	42.750		75.900
Tuinbranche Nederland	32.363		15.850
Wereld Natuur Fonds *	31.500		31.198
Natuurmonumenten *	31.500		43.198
Milieudefensie *	22.050		36.939
Nederland Schoon	17.944		280.980
Overige	103.171		202.603
Totaal	746.408	241.600	941.077
Som van de geworven baten	5.556.823	4.973.296	5.490.924

De baten zijn ruim € 500k hoger dan begroot.

* Deze organisaties dragen bij aan de Groene 11. Groene 11 is een samenwerkingsverband voor public affairs van verschillende natuur- en milieuorganisaties.

6.7 Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten:

De baten zijn als volgt samengesteld:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Verhuur pand	82.809	-	94.532
Administratieve ondersteuning andere org. zonder winststreven	37.890		15.425
Projecten met als tegenprestatie product en/of dienst	10.847		30.191
Overige	3.646	-	4.056
Totaal	135.192	108.468	144.204

Baten worden als Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten verantwoord en niet als geworven baten als één van onderstaande situaties van toepassing is. 1) de partner heeft het exclusieve recht op het geleverde product dienst. 2) Het product/dienst betreft activiteiten ander dan geformuleerd in onze doelstelling.

6.9 Besteed aan doelstelling:

De hier verantwoorde kosten hebben allen betrekking op uitvoeringskosten van eigen activiteiten.

Natuur & Milieu verstrekt geen subsidies aan derden.

Onder de som der lasten is een bedrag aan personele kosten opgenomen, zonder opsplitsing naar doelstelling als volgt gespecificeerd:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Lonen en salarissen	2.120.744	2.304.955	2.319.430
Sociale lasten	365.220	394.269	343.989
Pensioenkosten	298.393	333.612	313.225
	2.784.357	3.032.836	2.976.644
Inhuur tijdelijk personeel	221.480	210.000	228.430
Overige personeelskosten	60.619	135.000	99.083
	3.066.455	3.377.836	3.304.157

Een verdere specificatie van deze kosten is te vinden in hoofdstuk 7.

Het percentage van de totaal aan de doelstellingen bestede kosten ten opzichte van de totale baten van de Stichting bedraagt voor 2018: 78% (2017: 94%) en ten opzichte van de totale lasten: 88% (2017: 89%).

Het percentage van 78% ten opzichte van de baten is lager dan de 94% over 2017 doordat er een positief resultaat gerealiseerd is in 2018. Doordat er een positief resultaat is gerealiseerd in 2018 kan er in 2019 meer besteed worden aan de doelstelling.

6.10 Wervingskosten:

De wervingskosten worden verdeeld op basis van de uren per project.

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Wervingskosten	124.268	140.252	129.954
Som van de geworven baten	5.556.823	4.973.296	5.490.924
<i>Kosten in % van de som van de geworven baten</i>	<i>2,2%</i>	<i>2,8%</i>	<i>2,4%</i>

Het percentage kosten ten behoeve van de fondsenwerving is ten opzichte van 2017 gedaald. Ondanks dat er meer uren besteed zijn aan de werving. Dit wordt veroorzaakt doordat de totale kosten van de organisatie lager zijn dan over 2017.

6.11 Beheer en Administratie:

Deze kosten worden volgens de richtlijn RJ 650 niet toegerekend aan de doelstellingen en de post wervingskosten, maar als separate kostenpost zichtbaar gemaakt in de staat van baten en lasten.

De kosten van de organisatie worden volgens de volgende sleutel aan de kosten Beheer en Administratie toegerekend:

	Doelstelling	Wervingskosten	Beheer en Administratie
Directie	80%	3%	17%
Management ondersteuning	44%	3%	53%
Personeel en Organisatie	60%	3%	37%
Financiën (Incl. projectadministratie)	58%	3%	39%
Totaal	60%	3%	37%

De sleutel is gebaseerd op een inschatting van de uren besteding van directie, managementondersteuning (inclusief facilitaire zaken), financiën en Personeel en Organisatie.

De toedeling van de wervingskosten is gebaseerd op de verhouding van de in 2018 daadwerkelijk geschreven uren fondsenwerving ten opzichte van het totaal aantal geschreven uren voor het realiseren van de doelstellingen. Hantering van de sleutel leidt tot de volgende bedragen en percentages:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Kosten Beheer en Administratie	501.910	422.179	495.537
Som der lasten	5.061.882 9,9%	5.086.764 8,3%	5.944.135 8,3%

De kosten beheer en administratie komen, zowel absoluut gezien en als percentage, hoger uit dan begroot. De stijging is volledig te verklaren door de kosten die samenhangen met de vaststellingsovereenkomst die is gesloten met de belastingdienst voor de omzetbelasting voor de periode 2014 t/m 2017. Zonder deze kosten bedraagt het percentage 9%. Voor het percentage van kosten Beheer en Administratie ten opzichte van de som der lasten wordt gestreefd naar een realisatie van een percentage tussen de 7% en 9%.

6.12 Saldo voor financiële baten en lasten:

Het resultaat uit beleggingen kan als volgt worden gespecificeerd:

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
Dividend Meewind	27.707	5.000	5.278
Rente	2.574-		11.884-
Totaal	25.133	5.000	6.607-
Dividendbelasting (-/-)	792	-	792
Resultaat	24.342	5.000	7.399-

De negatieve rente wordt veroorzaakt door een rente correctie en lage rente standen.

6.13 Directie en Raad van Toezicht

Directie:

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Periodiek wordt dit geactualiseerd, in 2017 is dat ook gebeurd. Bij deze vaststelling heeft de Raad van Toezicht de Adviesregeling Beloning Directeuren van Goededoelenorganisaties van GDN gevolgd. Daarbij worden zwaartecriteria gehanteerd, aan de hand waarvan een maximumnorm voor het jaarincome wordt bepaald. Bij Natuur & Milieu leidde dit tot een zogenaamde BSD-score tussen 411 en 450 punten waarbij in 2018 een maximaal jaarincome hoort van € 119.322,- bij een full-time dienstverband conform schaal H. De voor de toetsing relevante bedragen over 2018 zijn vermeld in de tabel hieronder.

Overzicht bezoldiging directie	2018	2017	2017	2017
Naam	M. Demmers	M. Demmers	G. van Hooijdonk	T.J.A. Wagenaar
Functie	directeur	directeur	directeur a.i.	directeur
Dienstverband				
Aard (looptijd)	onbepaald	onbepaald	onbepaald	onbepaald
Uren (per week)	40	40	36	40
Part-time %	100%	100%	90%	100%
Periode	1/1-31/12 2018	1/11-31/12 2017	1/6-31/10 2017	1/1-31/5 2017
Bezoldiging (Eur)				
Jaarincome				
Bruto salaris	108.874	17.631		42.772
Vakantiegeld	8.710	1.410	-	8.212
GDN loon	117.584	19.042		50.984
SV-lasten (wg deel)	11.037	1.882	1.463	4.503
Belaste vergoedingen	-	-	7.500	65.000
Pensioenlasten (wg deel)	13.885	2.256	1.282	5.547
Overige beloningen	-	-	-	-
Totaal	142.506	23.180	10.245	126.034

Belaste vergoeding 2017 G. van Hooijdonk directeur a.i. en de bijbehorende werkgeverslasten betreffen de vergoeding die uitbetaald is voor de verrichten extra directeurstaken in de periode juni t/m oktober. De vergoeding voor de werkzaamheden Hoofd Programma's en lid management team zijn niet nader gespecificeerd.

Raad van Toezicht

Sinds boekjaar 2007 is Natuur & Milieu overgegaan naar een Raad van Toezicht model, waarbij de directeur tevens bestuurder is. De leden (6) van de Raad van Toezicht van de stichting ontvangen geen bezoldiging en aan hen is in dit boekjaar geen lening, voorschot of garantie verstrekt.

7. Specificatie en verdeling kosten naar bestemming

Bestemming	Doelstelling			Wervingskosten	Beheer en administratie	Totaal 2018	Begroting 2018	Totaal 2017
	Campagnes	Programma's	Overige *					
Gemiddeld aantal medewerkers (FTE)	10,05	18,66	3,15	1,23	3,55	36,66	37,65	38,08
Publiciteit en communicatie	1.821	3.379	571	223	643	6.637	15.000	97.576
Salariskosten	763.743	1.417.739	239.491	93.507	269.878	2.784.357	3.032.835	2.976.644
Overige personele kosten	77.379	143.639	24.264	9.474	27.343	282.099	345.000	327.513
Huisvestingskosten	55.363	102.771	17.360	6.778	19.563	201.836	312.000	628.671
Bureaunkosten	18.811	34.919	5.899	2.303	6.647	68.578	93.000	88.499
Organisatiekosten	38.514	71.493	12.077	4.715	13.609	140.408	172.000	152.281
Algemene kosten	15.122	28.071	4.742	1.851	148.592	198.379	260.000	239.148
Afschrijvingen	44.245	82.133	13.874	5.417	15.635	161.305	170.000	194.998
Totaal kosten organisatie	1.014.998	1.884.144	318.278	124.268	501.910	3.843.598	4.399.835	4.705.330
Materiële projectkosten	641.259	466.947	110.078	-	-	1.218.284	686.929	1.238.805
Totaal	1.656.257	2.351.091	428.356	124.268	501.910	5.061.882	5.086.764	5.944.135
Bestedingspercentage uitgedrukt t.o.v. de som van de baten volgens Staat van baten en lasten	29,1%	41,3%	7,5%	2,2%	8,8%	88,9%	89,4%	104,4%
Lasten t.o.v. de som van de lasten volgens Staat van baten en lasten	32,7%	46,4%	8,5%	2,5%	9,9%	100,0%	100,0%	117,4%

* De activiteiten onder de doelstelling "overige" betreffen onder andere:

- Activiteiten met betrekking tot samenwerkingsverbanden met andere partijen;
- Overige strategische activiteiten.

8 Toelichting verdeling kosten naar bestemming

Algemeen

In de kosten Beheer en Administratie zijn o.a. de kosten van het personeel opgenomen dat geen directe inzet heeft op projecten van Natuur & Milieu.
Kosten van administratieve ondersteuning van de projecten zijn wel opgenomen als kosten ten laste van de doelstelling.

Op de begrotingsposten

Publiciteit en communicatie:

De gerealiseerde kosten 2018 zijn € 8k lager dan begroot.

Salariskosten:

De salariskosten zijn in 2018 € 248k lager dan begroot doordat er minder medewerkers in dienst waren. Daarnaast zijn de salariskosten lager doordat met name hogere functies later ingevuld zijn dan begroot waardoor de gemiddelde loonkosten lager zijn dan begroot.

Overige personele kosten:

De ontvangen vergoedingen voor zwangerschapsverloven zijn niet nodig geweest voor de inhuur van vervanging. Met de huidige bezetting zijn de werkzaamheden opgevangen.

Huisvestingskosten:

De huisvestingskosten waren € 110k lager dan begroot. Er zijn minder kosten gemaakt voor overige huisvestingskosten. Doordat het pand kort geleden betrokken is zijn er relatief weinig kosten gemaakt voor het pand. Ook de verzekeringen en schoonmaakkosten zijn lager uitgevallen.

Bureaunkosten:

De besparing op de bureaunkosten van € 24k is voornamelijk gerealiseerd door nieuw afgesloten contracten voor de mobiele telefonie.

Organisatiekosten:

De organisatiekosten zijn € 31k lager dan begroot doordat de reiskosten lager zijn uitgevallen vanwege een tariefsverlaging van de NS. Daarnaast is er minder gespendeerd aan Lidmaatschappen.

Algemene kosten:

De Algemene kosten vallen € 62k lager uit dan begroot ondanks de kosten voor de vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst. De vrijval van de voorziening dubieuze debiteuren en het niet hoeven aanspreken van de begrootte onvoorziene ruimte zorgen ervoor dat de kosten uiteindelijk lager zijn begroot.

Afschrijvingen:

De afschrijvingen zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

Materiële projectkosten:

De materiële opbrengsten zijn gelijk aan de materiële uitgaven en sterk afhankelijk van de omvang van de gecontracteerde campagnes. Deze zijn extern gefinancierd en zijn resultaat neutraal. De inkind bijdragen over 2018 bedragen € 33k. Inkind bijdrage worden niet begroot.

9. Overige gegevens

9.1 Vaststelling en goedkeuring

Na goedkeuring door de Raad van Toezicht op 28 mei is deze jaarrekening vastgesteld door de directeur/bestuurder van de stichting.

9.2 Voorstel resultaatbestemming

De directie stelt de resultaatbestemming vast overeenkomstig de resultaatverdeling zoals opgenomen in de staat van baten en lasten.

9.3 Gebeurtenissen na balansdatum

In februari 2019 is de Droomfondsaanvraag bij de Nationale Postcode Loterij voor het project De Rijke Noordzee gehonoreerd voor totaal € 8.500.000. De baten voor de stichting zullen circa € 1.250.000 bedragen voor de totale looptijd van 5 jaar.

Bijlage: Begroting 2019

Baten:	Begroting 2019	Realisatie 2018	Begroting 2018
- Baten van particulieren	302.000 (1)	775.110	300.000
- Baten van bedrijven	1.712.121	1.278.981	1.776.857
- Baten van loterijorganisaties	1.860.000	2.306.033	2.270.440
- Baten van subsidies van overheden	96.706	101.121	240.256
- Overige baten van overheden	325.101	349.170	144.143
- Baten van andere organisaties zonder winststreven	611.026	746.408	241.600
Som van de geworven baten	<u>4.906.954</u>	<u>5.556.823</u>	<u>4.973.296</u>
- Baten als tegenprestatie producten en/of diensten	146.088	135.192	108.468
- Overige baten	-	-	-
Som der baten	<u>5.053.042 (2)</u>	<u>5.692.015</u>	<u>5.081.764</u>
Lasten:			
Besteed aan doelstellingen			
- Campagnes	1.534.295	1.656.257	1.674.407
- Programma's (Voedsel, Energie en Mobiliteit)	2.500.720	2.351.091	2.217.545
- Overige	447.023 (3)	428.356	632.382
	<u>4.482.038</u>	<u>4.435.703</u>	<u>4.524.333</u>
Wervingskosten	156.041	124.268	140.252
Beheer en administratie	419.963	501.910	422.179
Som der lasten	<u>5.058.042</u>	<u>5.061.882</u>	<u>5.086.764</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-5.000	630.134	-5.000
- Saldo financiële baten en lasten	5.000	24.342	5.000
Saldo van baten en lasten	<u>0</u>	<u>654.476</u>	<u>0</u>

Overschot/tekort is toegevoegd/onttrokken aan:

- Continuïteitsreserve	618.071
- Bestemmingsreserves	
<i>Dotatie Reserve Ziekteverzuim</i>	85.000
<i>Onttrekking Bestemmingsreserve projecten</i>	39.122-
<i>Bestemmingsreserve Zeekracht</i>	-
<i>Bestemmingsreserve nog af te wikkelen nalatenschappen</i>	16.000
- Bestemmingsfondsen	-
<i>Onttrekking Donateursbaten Zeekracht</i>	25.473-

(1) Baten uit nalatenschappen worden niet begroot. De baten van particulieren zijn door nalatenschappen hoger dan begroot.

(2) De opbrengsten zijn over 2018 uit detailniveau opgebouwd.

(3) De activiteiten onder de doelstelling "overige" betreffen onder andere:

- Activiteiten met betrekking tot samenwerkingsverbanden met andere partijen;
- Overige strategische activiteiten.